

BOLALAR VA O'SMIRLARDA ZO'RIQISH BOSH OG'RIG'INING YOSHGA BOG'LIQ XUSUSIYATLARI

Marupov Abrorjon Toshturg'un o'g'li

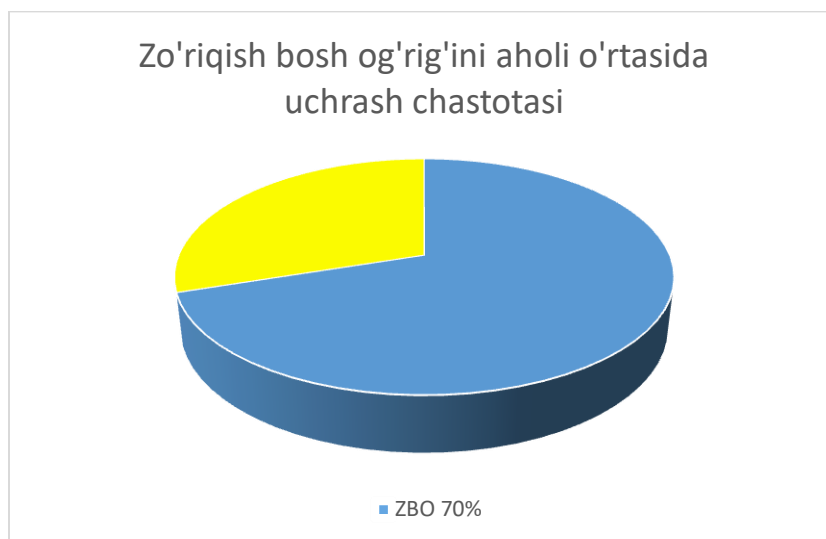
Ahmatov Bahodir

Farg'ona Jamoat Salomatligi Tibbiyot Instituti

Annotatsiya. Sefalgiyalar orasida chastotada birinchi o'rinni zo'riqish bosh og'rig'i (ZBO) egallaydi. Zo'riqish bosh og'rig'ini chuqur o'rganish bizga kelajakda sodir bo'lishi mumkin bo'lgan og'ir psixologik hamda nevrologik buzilishlarni oldini olish hamda erta davolash choralarini ishlab chiqishda muhim ahamiyat kasb etadi.

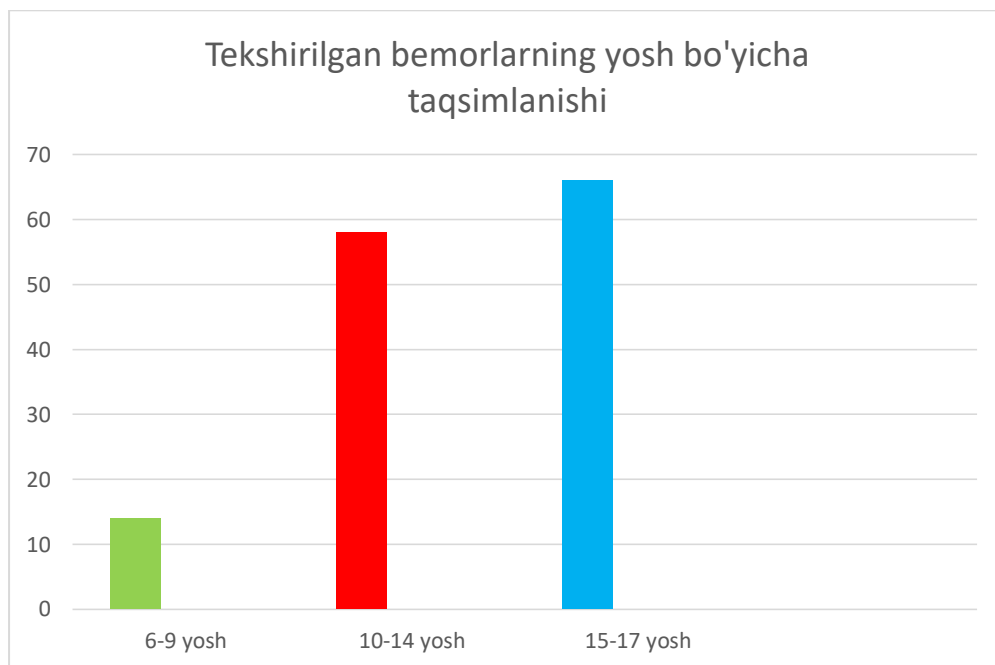
Kalit so'zlar: ZBO – zo'riqish bosh og'rig'i, nevrologik buzilishlar, kognitiv o'zgarishlar, maekaziy asab tizimi, bosh og'riqlari, analgetiklar,

Ushbu tadqiqotning maqsadi: bolalikning turli davrlarida ZBO paydo bo'lishining yetakchi etiologik va qo'zg'atuvchi omillarini, uning kechishi va yengilligining o'ziga xos xususiyatlarini, shuningdek, yosh tomonini hisobga olgan holda aniqlash edi.

Materiallar va usullari: 6 yoshdan 17 yoshgacha ZBO bilan kasallangan 138 ta bemor tekshirildi. Yoshi bo'yicha 3 guruh mavjud: 1 (kichik maktab) bolalar 6-9 yosh - 14 nafar; 2 (o'rta maktab) bolalar va o'smirlar 10-14 yosh – 58 nafar; 3 (yuqori maktab) o'smirlar 15-17 yosh – 66 nafar.

Natijalar va muhokama: Aksariyat mualliflar ZBOning bolalik davrida boshlanishini asosan psixoemotsional stress, ta'lim faoliyati va kasalliklar bilan bog'lashadi. Bizning tadqiqotimizda ZBO bilan kasallangan bolalar va o'smirlar ko'pincha uning paydo bo'lishiga sabab bo'lgan yuqoridagi omilni uchrashi -42,0% – guruhlar kesimida: 48,9%; 40,5%; 41,75%). Belgilangan sabablar orasida yeng muhimi maktab o'quv yukidir– 18,3% (21,28%; 19,46%; 16,5%). ZBO boshlanishiga turtki bo'lgan omillar bo'yicha yosh guruhlari o'rtasida statistik jihatdan sezilarli farqlar yo'q edi. Vaqt o'tishi bilan sabab shunchaki unutilgan bo'lishi mumkin, lekin, ehtimol, tizimli yuklarning fonida, birinchi navbatda, ortiqcha kuchlanish, keyin esa moslashuvning buzilishi sodir bo'ladi. Shunday qilib, kundalik muntazam ijtimoiy faoliyat ZBO shakllanish mexanizmiga stresslarga qaraganda ko'proq ta'sir qiladi omildir. Bunda bemor uchun omilning

individual ahamiyati muhim rol o'ynaydi. Boladagi ichki salbiy tajribalar mavzusini aniqlash har doim katta qiyinchiliklarni keltirib chiqaradi. Bolalar har doim ham ularni tashvishga soladigan narsalarni o'zlari yengishmaydi. Tuyg'ularni bostirish, ularni amalga oshira olmaslik psixo-emotsional kuchlanishni kuchaytiradi va Markaziy asab tizimining, shu jumladan limbik-retikulyar kompleks va avtonom asab tizimining adaptiv mexanizmlarini buzilishiga olib keladi. Tahlil ZBO epizodlarining paydo bo'lishiga sabab bo'lgan sabablar amalga oshiriladi. Asosiylari ta'kidlangan: ob-havo o'zgarishi, hissiy tajribalar, jismoniy zo'riqish, aqliy (tarbiyaviy) yuklar, noma'lum sabablar va x.k.z. Ma'lum sabablar orasida yeng ko'p uchraydigan maktab va o'quv yuklamalari - so'rovda qatnashganlarning 46 tasi (33,6%) va bola o'sib ulg'aygan sayin ularning ahamiyati kamayadi (38.3%; 38.38%; 28.16%, navbati bilan). Bu extimol surunkali jarayon o'z mustaqil mexanizmlari tomonidan qo'llab-quvvatlanganda, bu kasallikning uzoqroq davomiyligi bilan bog'liq bo'lishi mumkin. Bundan tashqari, o'rta maktab yoshida o'quv yuki kunning ko'p vaqtini oladi va asta-sekin bezovta qiluvchi omil sifatida tan olinishni to'xtatadi. Statistik jihatdan ishonchli turli yosh guruhlaridagi bemorlar o'rtasidagi farqlar tadqiqot davomida og'riq sindromini dam olish orqali o'z-o'zini yengillashtirish bemorlarning ko'p soni orasida sodir bo'lganligi aniqlandi: 83 nafar (60.5%): 72.34%; 58.38%; 60.68%, navbati bilan.

Yosh guruh bolalarida ZBO ni yengillashtirish usuli sifatida dam olish yeng maqbul edi. O'rta va katta guruhlarning o'spirinlari og'riq qoldiruvchi vositalardan ko'proq foydalanishgan (10,64%; 21,08%; 20,39%). Ushbu ma'lumotlar yana bir bor kasallikning aniq organik asoslari yo'qligini ko'rsatadi, ammo adaptiv mexanizmlarning buzilishi, Markaziy asab tizimidagi jarayonlarning nomutanosibligi mavjud. Tekshirilgan bemorlar, aksariyat hollarda, kun davomida bosh og'rig'i intensivligining o'zgarishini sezmadilar: (87.2%; 70.3%; 74.8%. navbati bilan). Ushbu xususiyatda statistik jihatdan sezilarli farqlar mavjud yemas

E'tiborga loyiq bo'lgan qo'shimcha parametr-bu ta'til paytida holatni yaxshilash. Shunday qilib, o'rganilganlarning 77 tasi (55,7%) ta'til paytida va yozda farovonlik yaxshilanganligini ko'rsatdi (38,30%; 62,16%; 53,88%). Farovonlikning qayd yetilgan yaxshilanishining yeng yuqori chastotasi o'rta yosh guruhida sodir bo'ldi, 1-guruh bolalari va 3-guruh o'smirlari ta'til paytida o'qishni davom yettirmoqdalar, bu esa yuk va tegishli bosh og'rishi saqlanishiga olib keladi.

Xulosa. ZBO bilan og'rigan bolalar va o'smirlar ko'pincha kasallikning boshlanish sababini aniq ko'rsatish qiyin. ZBO paydo bo'lishining eng muhim omili, shuningdek, bosh og'rig'i hujumlarining provokatsiyasi maktab o'quv yuklari hisoblanadi. Ob-havoning o'zgarishi keksa guruh uchun sog'lig'ining yomonlashishi uchun muhim, boshqa sabablar esa 1-guruh bemorlari uchun muhimdir. Dam olish fonida og'riqni o'z-o'zidan yo'qotish yosh yoshdagi bolalar uchun odatiy holdir, o'rta va katta guruhlarning o'spirinlari og'riq qoldiruvchi vositalardan tez-tez foydalanadilar.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Abrorjon Toshturg'un o'g, M., & Abdukarimjon, M. (2023). Prevention of Consequences of Binswanger's Disease. *American Journal of Pediatric Medicine and Health Sciences* (2993-2149), 1(10), 425-427.
2. Saydaxmedov, Z. I., & Mahmudov, U. I. (2023). CLINICAL AND FUNCTIONAL STATUS OF THE CARDIOVASCULAR SYSTEM IN PATIENTS WITH CHRONIC OBSTRUCTIVE PULMONARY DISEASE WITH COVID-19. *SCIENTIFIC ASPECTS AND TRENDS IN THE FIELD OF SCIENTIFIC RESEARCH*, 2(16), 44-47.

3. Qurbonbek o'g'li, D. S. (2023). TREATMENT OF THE PATIENT WITH COPD AND CARDIOVASCULAR DISORDERS. *Scientific Impulse*, 1(8), 553-564.
4. Qurbonbek o'g'li, D. S. (2023). THE RELATIONSHIP BETWEEN CHRONIC OBSTRUCTIVE PULMONARY DISEASE (COPD) AND CARDIOVASCULAR DISEASE (CVD). *PEDAGOG*, 6(12), 85-96.
5. Ilhomjon ogli, M. U., Ibrohimjon ogli, S. Z., & Qurbonbek ogli, D. S. (2024). CLINICS AND RESULTS OF TREATMENT OF PATIENTS WITH CORONAVIRUS INFECTION COMPLICATED BY INTERSTITIAL PNEUMONIA IN THE FERGHANA REGION. *MODELS AND METHODS FOR INCREASING THE EFFICIENCY OF INNOVATIVE RESEARCH*, 3(30), 21-26.
6. Авезов, Д. К., Турсунова, Л. Д., Назарова, Н. О., & Хайитов, Х. А. (2021). КЛИНИКО-ФУНКЦИОНАЛЬНЫЙ СТАТУС СЕРДЕЧНО-СОСУДИСТОЙ СИСТЕМЫ У ПАЦИЕНТОВ С ХРОНИЧЕСКОЙ ОБСТРУКТИВНОЙ БОЛЕЗНЬЮ ЛЕГКИХ С COVID-19. *Интернаука*, (20-2), 15-16.
7. Saydaxmedov, Z. I., & Mahmudov, U. I. (2024). DIABETES MELLITUS AND COVID-19; A BIDIRECTIONAL INTERPLAY. *FORMATION OF PSYCHOLOGY AND PEDAGOGY AS INTERDISCIPLINARY SCIENCES*, 2(25), 130-136.
8. Saydaxmedov, Z. I., & Mahmudov, U. I. (2023). Dynamics Of Glycemic Variability In Patients With Type 2 Diabetes Mellitus During Deprescribing
9. Therapy Depending On The Presence Of Severe Comorbid Pathology. *Innovative Developments And Research In Education*, 2(24), 243-249.

10. 1. Bennett D. A., Wilson R. S., Gilley D. W., Fox J. H. (1990). Clinical diagnosis of Binswanger's disease. *J. Neurol. Neurosurg. Psychiatr.* 53, 961–965. [10.1136/jnnp.53.11.961](https://doi.org/10.1136/jnnp.53.11.961) [PMC free article] [PubMed][Cross Ref]
11. Akiguchi I, Tomimoto H, Suenaga T, Wakita H, Budka H (1997). «Alterations in glia and axons in the brains of Binswanger's disease patients». *Stroke* 28 (7): 1423–9. PMID 9227695
12. Babikian V., Ropper A. H. (1987). Binswanger's disease: a review. *Stroke* 18, 2–12 [PubMed]
13. Hachinski V. Binswanger's disease: neither Binswanger's nor a disease. *J. Neur. Sci.* 1991; 103:1.
14. Roman G. Senile dementia of the Binswanger type. A vascular form of dementia in the elderly. *JAMA.* 1987; 258:1782-1788.
15. Joutel A, Corpechot C, Ducros A, et al. Notch 3 mutations in CADASIL, a hereditary adult-onset condition causing stroke and dementia. *Nature* 1996; 383:707-710. PMID 8878478
16. Xamedxuja o'g'li, N. E. IMPROVEMENT OF TREATMENT METHODS FOR CALF-ASIK JOINT INJURIES.
17. Xamedxuja o'g'li, N. E. (2023). Pathogenetic Mechanisms of the Development of Severe Functional Disorders in Injuries of the Calf-Acorn Joint. *AMALIY VA TIBBIYOT FANLARI ILMIY JURNALI*, 2(11), 427-429.